

THE IRISH RIP-OFF

En betraktelse från insidan

Resan västerut

Vi körde in genom den irländska tullen med en stor grön bil och en fullastad släpvagn täckt med presenning. En glad tullare frågade vart vi var på väg.

”Vi ska flytta hit!”

Mannen tittade nyfiket in i bilen:

”Och vad har ni på släpet?”

”Mest skräp - mostly rubbish if you ask me...”

”Ok, off you go!”

Och så var vi inne i landet. Jag borde ha anat oråd redan här. Så enkelt kan det inte vara att flytta utomlands. Vilket skulle visa sig på sikt.....

Vi hade suttit och pratat om att flytta till Irland. Någon hade sagt att husen kostade nästan ingenting på västkusten. Självt hade jag varit där flera gånger och blivit förtjust i just den delen av den gröna ön. Det här var mitt i högkonjunkturen 1991 och att sälja vårt hus i Sverige var inget problem. Dessutom stod priserna som högst. På Irland, däremot, kunde man köpa ett hus för en spottstyver så fort det inte låg i Dublin. Matematiken var solklar: Om man säljer ett stort hus i Sverige och köper ett billigt på Irland får man en massa pengar över. Och man kan ägna livet åt annat än att betala räkningar och stå i kö på banken, posten och systemet. Verkar idén bra? Fortsätt läsa!

Vi lämnade Sverige i en hast. Det slutade med att vi skulle hämta ut pass till barnen direkt på passmyndigheten på Norr Mälärstrand. Tio minuter skulle det ta, var det sagt. Nu hade ungarna i och för sig redan irländska pass, dvs. de var inskrivna i mammans, men vi såg framåt och tyckte att grabbarna skulle ha svenskt också. Klart grabben ska ha pass!! Tonen var fortfarande raljant och positiv. Sagt och gjort, in på expeditionen. Man kunde ta fotografier i en automat, fylla i ett par blanketter och så var det bara att knalla ut. Var det tänkt. Sur tant bakom glasrutan:

”Jaha, och vad betyder det här nu då?” Hon vinkade till sig en kollega.

”Vad då betyder, ungarna behöver pass!” sa jag.

”Här står det på skärmen att Robin är en flicka och bor i Västerhaninge” sa surtanten och snörpte med munnen. Kollegan tog sig en titt på oss.

”Ja, då är det väl fel i din dator. Du får väl kolla upp det!” insisterade jag, fortfarande med ett leende på läpparna.

”Här blir inget pass”. Surtanten plockade undan blanketterna.

Jag förklarade att vi skulle flytta till Irland, redan var på väg till färjan i Göteborg och hade lite bråttom. Hon tyckte att vi skulle ha tänkt på det tidigare och nu ställa in resan och ta kontakt med polisen angående Robins personnummer. Vi berättade att vi tänkte åka i alla fall.

”Jaha, och hur ska det gå till utan pass?” snörpte surtanten vidare.

”Det ska du ge blanka fan i. Jag ser fram emot att få lämna det här jävla tjuvsamhället!” fräste jag och rafsade ihop våra pinaler. ”Du kan ta ditt pass och stoppa upp i arschlet!”

Innan min fru hann fräsa också (hon är bra på det när hon väl kommit igång) satt vi i bilen på väg mot Sveriges framsida. Släpet hängde och slängde därbak och vi kände oss som pionjärer. Irland - here we go!! Vi bodde hos kamrater på vägen, visade bilder på det tillkommande huset och kunde inte bärga oss inför resan. I morgon skulle det ske.

Färjan till England var modern och fin. Överfarten gick oväntat enkelt, inga stormar, maten smakade kalas och barnen somnade lydigt. Biljetten var inte billig. Det visade sig att släpvagnen var dyrare att frakta än bilen. Skälet var enkelt: Den tog upp en bilplats, men hade inga passagerare som bodde i hytt och köpte taxfree. I det här läget var vi okuvliga och skrattade bara åt eländet. Dyrt - who cares?

In i England kom vi utan några frågor. Resebyrån hade dock varnat oss för att försöka hinna till Liverpool på dagen. "Ni hinner aldrig!" Sagt och gjort. "Vi får övernatta i England."

Vi gav oss ut på de stora brittiska, sexfiliga motorvägarna. Jag satt och funderade på hur fort man får köra med släpvagn utomlands. Lastbilar, bussar och motorcyklar susade förbi oss och försvann i fjärran. Jag ökade farten. 120 nu. Jag tryckte på lite till. När vi började hålla samma fart som de övriga pekade nålen på 145. Med släp. Och vi blev fortfarande omkörda av enorma 24 meters långtradare. Undrar just hur fort man FÅR köra med släp i England...

Vi beslutade oss för att stanna över natt i Beatles hemstad. Hotell hittar man väl alltid, tyckte vi. Det visade sig inte vara helt lätt. Speciellt med tanke på en stor släpvagn med presenning som skulle stå obebakad en hel natt. Portieren lät oss dock stå uppe på trottoaren vid dörrvakten och allt löste sig utan problem. Vi åkte hiss med några stökiga fotbollsspelare och stormades på väg till restaurangen.

"Vad är det för regler?" frågade jag i receptionen. "Vilka var det där?"

"Tottenham Spurs" sa hon. Han där är Gary Lineker.

"Fullständigt okänd" tyckte jag och kände hur hon skakade huvudet åt mig när jag äntrade matsalongen.

Vi steg upp i ottan för att hinna se Beatlesmuséet när vi nu ändå var i Liverpool. Det visade sig vara ett riktigt misch-masch-ställe för dumma turister, som förväntades köpa plastkoppar med RINGO på och vykort med ointressanta motiv. Jag vet inte vem som driver stället, men tror att jag har mer originalgrejor därhemma än vad muséet kunde prestera. Varning för det!

Båten till Irland var inte stor och fin. Den hade heller inte fina hytter och/eller god mat. Ombord fanns ingenstans man kunde sitta i lugn och ro med två småbarn och vi investerade tvåhundrafemtio kronor i en hytt. Den var väl inrökt och hade inte städats på de senaste tre veckorna. Fimpar och tuggummin var nedtrampade i den röda heltäckningsmattan och vi fnös åt eländet.

Vi blev lite hungriga och beslöt ändå utforska restaurangen. Den visade sig vara en slags kantin med fiskpinnar och pommes frites. Senare fick vi veta att båten kallades "The Fish & Chipper". Så sant.

Plötsligt, en timma för tidigt, minst, började vi se lampor och hus. Vi närmade oss Dublin. Någon hade lämnat felaktiga uppgifter om restiden och vi började packa ihop våra väskor och gick upp på däck.

Irland, Irland över alles, som tysken säger.

Ja, och så körde vi in i tullen, då.....

Trafik

Alla bilar på Irland saknar höger backspegel. Nej, kanske inte alla men MÅNGA gör det. Smala vägar, vänstertrafik, galna förare och mycket stout tror jag är orsaken. Man kör FORT på Irland. Och nära mittlinjen. Inte så konstigt med tanke på alla gropar, diken, får, hundar och stenmurar i vägkanten. Det gäller att ha lite marginal när korna stoppar ut huvudet ur grinden utan förvarning. Eftersom irländaren har mycket annat att göra i bilen förutom att köra, så slår man i mötande bilar ibland. Inte så mycket att orda om. Och när man väl har blivit kvitt högerbackspegeln så är det ju ytterligare en decimeter tillgodo där. För man köper inte en ny. Spegel alltså. Dels är de dyra och skulle man ha råd så finns de knappt att få tag i. Och allvarligt talat: Hur ofta använder man den där backspegeln? Irländaren är inte så intresserad av vad som händer bakom honom. Dessutom har han som sagt mycket annat att fördriva restiden med. Man kan röka, spela kassetter eller ögna igenom kvällstidningen istället. I en undersökning visade det sig att några till och med klippte tånaglarna på väg till jobbet!! Och blir det alltför långt att resa måste man ju ändå stanna och ta en Guinness eller två ibland när strupen känns torr.

Det är ALDRIG lugnt i trafiken. Jag har sagt någon gång att det skulle räcka för en svensk körkortsaspirant att köra två kilometer på en irländsk väg så har allt hänt som kan hända under tjugofem år på vägarna i Sverige. Traktorer backar ut från dolda infarter, vinglande tanter på cykel och plastpåse, fårscockar lurar bakom nästa krök och ibland är det tvärstopp: Kor på väg hem. Man får inte tappa koncentrationen vid ratten. Det är mycket kryptiska skyltar också. Bland annat finns det stora gula skyltar med en svart prick på. Och så står det Black Spot i stora bokstäver. Som svensk förstår man inte vitsen med detta förrän någon berättat att här är ett olycksdrabbat ställe på vägen. Det framgår inte av skylten, liksom...eller som när det är löst grus och man har ställt upp hundratals småskyltar med texten "LOOSE CHIPPINGS". Är det bara jag som feltolkar det till "Lösä Kycklingar På Vägen!"? Första gången jag såg dem ställde jag mig på bromsen för att undvika en blodig massaker på dessa gula dunbollar.

Vägarbete är förresten också en speciell upplevelse. Irländska vägarbetare står och jobbar i kostym och slips. I Sverige har man ju orange overaller och blinkande ljus. Vem skulle kunna tro att de här killarna i svid egentligen står och lägger ned rör? Men å andra sidan är man ju färdigklädd när man ska gå på puben. Märk väl, jag sa inte OM utan NÄR man ska gå på puben. Och då vill man ju vara lite stilig.

Fortkörning är inget problem här. Man tycker att farten är farligt hög och håller sig med nöd och näppe på vägen. Då tittar man på hastighetsmätaren. Sextiofem kilometer i timmen. Inte konstigt att det tar en hel dag att köra trettio mil. Och sedan ska man sitta och oroa sig för dessa kycklingar hela resan...

Hur man bygger ett irländskt hus

Att bygga ett hus är både enkelt och billigt. Man travar ett antal betongblock på varann för skapa otaliga små rum på tre gånger tre meter. Ytterväggarna målas med vit färg på in- och utsidan. Klart.

Det gäller att ha tur med vädret då man målar. Färgen är nämligen vattenlöslig och rinner bort om det regnar innan den torkar. Det tog mig tre veckor att hitta en regnfri förmiddag för att piffa upp huset inför försäljningen.

Redan i det här skedet firar man ofta ned plastförpackade soffor och dubbelsängar genom taket, eftersom den inte går att få in när huset är klart. Dörrarna är för små.

Man monterar takstolar och stöd för tegelpannorna, som man sedan lägger på plats. Därmed är stommen till huset och själva bostaden enligt irländaren i princip inflyttningsklar.

Golven gjuts i cement och sedan är det bara att bära in mattorna. Ofta lämnar man ett par rum helt tomma och bygger färdigt dem några år senare.

Det viktigaste rummet är köket. Där är det varmt. Ofta har man en stor AGA-spis som eldas med ved och i dess värme kan man mysa och dricka te. Vedlåren har man oftast direkt under köksbänken, så det är bara att lyfta på locket och ladda in mer bränsle.

Så har vi The Front Room – det som vi förr kallade finrummet i Sverige. Där är man bara på juldagen för julmiddag och släktingträff. Resten av året är möblerna täckta med lakan och rummet är förbjudet område.

Vattenledningar

När vi flyttade in skulle jag teckna abonnemang för vatten. Inkommande ledningar ligger som svarta PVC-slangar med 5 cm diameter rakt över ängarna och förgrenar sig ut till varje hus. Dock får man inte koppla in dem direkt på husets vattensystem för då räcker inte trycket till alla.

Istället går slangen upp på vinden, där vi hade två tankar på 400 liter styck. Dessa var försedda med en enkel flottör som stängde av vattentillförseln då tankarna var fyllda. Vilket också innebär att om flottörerna går sönder så rinner vattnet rakt ned i huset....

Den som har duschat på Irland vet vilket uruselt tryck man kan förvänta sig i munstycket.

Orsaken är enkel – man får det tryck som uppstår då vatten rinner från vinden ovanför ned till duschen. I ett enplanshus är trycket knappt märkbart.

Jag frågade således grannen om hur och var man tecknar vattenabonnemang. Han förstod inte frågan.

”Do you have water in the house?”

”Yes...”

”So what’s the problem?”

Uppvärmning

Vårt hus hade två öppna spisar. De hade gemensam skorsten och i denna satt ett inmurat kopparkärl, som skulle stå för uppvärmningen. Vi hade ETT element som självklart var monterat i hallen, där vi alltså skulle tillbringa hela dagarna tillsammans med familjen?

Som bränsle i öppna spisarna använder irländare s.k. turf, dvs torkad torv som var hyfsat billigt – c:a 1500 kr för tre ton som levererades med traktor till en hög mitt på gården. Det gav dock ingen speciell värme utan kompletterades snart med ren stenkol som man köper säckvis hos den lokale diversehandlaren.

Det gällde att elda hela tiden för att hålla fukten och kylan borta. Vattnet i kopparkärl blev därmed varmt och steg upp på vinden, där det efter en rejäl nedkylning rann ned i elementet.

I barnens rum brukade jag köra två kupévärmare på 2000W styck någon timme innan de gick och lade sig för natten. Själva sov vi i träningsoverall under duntäcken i vår himmelssäng med igenimmade rutor.

TV-apparater och ljudsystem

Våra analoga TV-apparater fungerade perfekt på Irland. Däremot fanns det inget ljud. Det visade sig att Irland valt en annan frekvens för ljudet än resten av världen. Detta innebär att alla TV-apparater som skeppas till Irland måste byggas om...ännu ett sätt att skaffa arbete och därmed höja priset på apparaterna.

Jag valde att inte bygga om, utan förlitade mig på vår medhavda parabol, där vi kunde se Viasats utbud och Sky. Således kunde vi både se Aschberg och lyssna på Ulf Elfving i P3 via satellit mitt i den irländska obygd.

Vi fick oss en svartvit TV till skänks för att se det irländska utbudet. Genom att hänga en liten antenn i garaget – utomhus blåste den bort – så lyckades jag få in två kanaler vid tjänlig väderlek. Bildkvaliteten var dock jämförlig med den vi hade i mitt föräldrahem 1958.

Radioantenn på vinden

Då jag första gången gick upp på husets vind fick jag en mindre chock. På golvet – egentligen fanns det inget golv utan det bestod av gipsplattorna som utgjorde innertaket i bottenvåningen – låg elledningar och vattenledningar i en stor härva. Jag fick således försiktigt kliva på bjälkarna och försöka undvika att slå huvudet i de tegelpannor som var det enda som skiljde mig från utsidan.

I ena ändan av vinden satt en gigantisk antenn på 4 meter. Jag fick senare lära mig att den var till för att kunna lyssna på radio. Vi bodde ju tjugofem mil från Dublin och täckningen var väl för att uttrycka det snällt rätt begränsad. Med lite antennförstärkare och trimning lyckades jag dock få in en kanal i mono.

Vädret

Att bo på den irländska västkusten innebär en del prövningar klimatmässigt. Vi flyttade in i oktober och fick alltså uppleva en vinter direkt. På Irland snöar det aldrig utan regnet blåser horisontellt i vindbyarna och temperaturen ligger på ett par plusgrader. Hela tiden.

Den som upplevt höststormen 1969 och Gudrun på senare år tycker kanske att det är extremt väder? Vi hade det så varje dag! Tegelpannorna blåste av huset under natten.

Varje morgon skulle brasan i öppna spisen tändas. Men först skulle gårdagens aska avlägsnas. Alltså la man den i en hink och bedömde chanserna att ta sig ur huset utan att innehållet blåste tillbaks in i rummet. Jag hade sett ut en grop där resterna skulle tömmas. Ett steg utanför husknuten så var dock hinken redan tom och askan på väg till Dublin.

Elektricitet

Det började med att en dator dog. Men så småningom blev det en liten stapel med uppbrända saker. Jag ringde efter en elektriker. Han kom i en gammal röd rostig Ford Fiesta med en skruvmejsel i handen. Jag frågade försynt (Det här var i början på min tid som irländare. Så småningom lär man sig att vara mer bestämd) om han inte hade några mätinstrument med sig. Han hade lånat ut dem till en kompis. Ok, fair enough. Vi tittade gemensamt på elskåpet. Han skakade på huvudet. Jag berättade att jag hade fel på en massa apparater och att mina elräkningar var astronomiska. Han tittade på ett par av mina inbetalningar och sa att det var omöjligt att göra av med så mycket elektricitet i ett privathus. De där summorna bruka större hotell röra sig med. Vi skruvade ur ett par proppar. Mätarhjulet snurrade. Vi stängde av strömmen helt. Mätaren snurrade, fast långsammare.

”Du måste ta hit elverket och sätta i en kontrollmätare!”

Han ville ha tio pund för sitt jobb. Det fick han, utan kvitto.

ESB, det irländska Elverket pysslar med mycket annat än att skicka ström till konsumenterna. Bland annat kan man här köpa kylskåp och kaffebryggare på avbetalning. När man ringer ESB måste man alltså kryssa fram mellan olika telefonväxlar, och avböja anbud om spisar och brödrostar.

Till slut kom en man från Elverket. Han fick låna en skruvmejsel av mig så att han kunde skruva i sina kontrollinstrument. På golvet ställde han en liten låda, som visade sig innehålla en skrivare som registrerade spänningen under dygnets alla klockslag. Han skulle återkomma om två veckor och läsa av den.

Samma kväll klev jag nyfiken ut i garaget för att titta hur spänningen hade ändrats under dagen. Papperet hade tagit slut. Det blev till att argumentera sig genom ESBs telefonväxlar och få ut elmannen igen. Vilket tog två dagar.

Jag gick och tittade på pappersremsan då och då. Ibland hade spänningen hoppat från 206 volt upp till 240 och ner igen. Inte konstigt att mina elektroniska apparater inte tyckte det var kul att bo på Irland. Jag tog tjuren vid hornen och skrev ett klagomål till ESB. Då hade elmannen konstaterat att allt var normalt, inga fel på grejorna! En tjänsteman på ESB svarade förvånansvärt snabbt på mitt brev. Han lät meddela att normerna de jobbade efter tillät variationer upp till 236 volt och att undersökningen visade att det inte var några fel på min elektricitet.

Jag skrev omedelbart ett svar och påpekade att jag tittat på remsan och konstaterat 240 volt, vilket då ligger utanför normerna. Dessutom snurrade ju min mätare fastän allt var avstängt.

ESB-mannen kontrade med att jag läst fel och att de inte tänkte vidta några åtgärder. Slut på diskussionen - ett litet Flytta-tillbaks-till-Sverige-frö såddes i mitt inre redan här.

Telefoner

Vi kom från ett högteknologiskt Sverige och ville ha en extra telefonlinje till faxen. Det gick inte att ordna. Alla linjer var upptagna! Man hade dock vissa planer på att bygga ut den lokala telefonväxeln på sikt. Alternativet var att vänta till någon i byn dog. Jag vet inte vilket av alternativen som inträffade först, men en dag ringde någon från TeleCom och berättade att vi skulle få en telefon till.

”Kanon” sa jag. ”När kommer ni?”

”Inom 3-6 veckor...”

”OK. Fine.” Jag var numera luttrad och la projektet på is.

En dag svängde en skåpbil med TeleCommärke på sidan upp framför huset. Jag dök ut i köket

och plockade bort min trådlösa telefon, som inte var populär på den tiden. Ut steg en äldre herre i sextioårsåldern och en tjej på sisådär tjugofem vårar. De skulle bara berätta att telefonen kommer att installeras. Snart. Nästa vecka någon gång. Och så körde bilen iväg igen och lugnet la sig på gården.

Tre veckor senare kom man tillbaka. Allt var redan förberett i huset. Arbetet gällde inkoppling i befintligt uttag på väggen och ledningsdragnings fem meter. Efter fyra timmars jobb tog man paus. Te och smörgås. Och fortsatte efter lunch ytterligare tre. Totalt sju timmar!

Nästa morgon skulle jag skicka fax. Linjen var död. Repair Service har telefonnummer 191. Det blev ett nummer jag hade i kärt minne. Tre, fyra gånger i veckan ringde jag och påpekade att nu var telefonen död igen. En gång svarade en telefonsvarare att Repair Service var "out of order". Allvarligt talat...

"OK, vi skickar ut någon att titta på det. Passar det i slutet på nästa vecka?"

"Nej, jag vill ha min telefon NU!"

"Sorry, vi har inga reparatörer tillgängliga idag."

Självklart, de sitter väl och dricker te hos någon. Eller tar en runda på puben.

Efter ett tag vänjer man sig vid att minst en av telefonerna inte fungerar. Speciellt på kvällar och helgen, då man kunde ringa för halva priset, var ofta linjen stendöd. Man rev väl ledningarna innan man gick hem på fredagskvällen.

Jag kämpade vidare med de erbarmliga telefonerna. Det hände att det var upptaget redan när man lyfte luren. Min firma, som pysslade med import av datortillbehör, skickade beställningar per fax till USA, och de försökte konfirmera samma väg. På grund av brus, vindar, fukt eller koskit runt stolparna fick man sällan kontakt. En enda A4-sida kunde ta upp till fem minuter att trycka igenom med eviga omsändningar. Det kostade skjortan!

Jag fortsatte oförtröttligt med mina klagobrev. Denna gång till TeleCom. Jag förklarade hur jag satt ute i obygden och försökte få kontakt med civilisationen. Faxen var min livlina. Min enda kontakt med yttervärlden.

Ett kort svar anlände efter en vecka. "Vi har undersökt ert klagomål, men funnit att allt fungerar tillfredsställande. Ert besvär lämnas därför utan utgård."

Banker

När man sätter in pengar på sitt bankkonto gäller det att se upp. Vid ett flertal tillfällen har jag fått ett handskrivet kvitto med fel kontonummer på. När jag påpekar felet, kladdar man bara över siffrorna med kulspets och säger:

"Sorry 'bout that. Well, there you go!"

Ändå är jag aldrig riktigt säker. Hur vet jag att pengarna hamnade på mitt konto? Svaret är som så ofta: Man ÄR aldrig säker.

Skulle man sedan vilja veta hur mycket som finns på kontot, vägrar banken uppge det. Över telefon. Man KAN få ett kontobesked hemskickat mot sedvanlig avgift och så får man sitta och spekulera bland luddiga uppgifter.

Vi sökte huslån ifrån Sverige, faxade blanketter hit och dit. Gjorde fotostatkopior på deklaraionsblanketter och översatte till engelska och pund. Jag gjorde en snabb flygresor till banken för att träffa direktören. Han lovade ta tag i ansökan och reste därefter omedelbart på semester. När vi så kom flyttande med containrar och släpvagnar för att göra upp affären kom beskedet: Ni får inga lån!

Efter ett par paniksamtal och advokatkontakter fick vi kliva in på en för oss helt okänd bank. Här snodde man ihop ett lån på ett par timmar och vi fick samtidigt boka in oss på livförsäkringar och

annat. Banken krävde också som brukligt är, att huset fullvärdesförsäkrades. Vi bara skrev på. Bland annat satte vi våra namnteckningar på en broschyr som sedan skulle skickas in till banken för att lånet skulle gälla. Jag har den fortfarande här hemma i en pärm... Efter att vi sålde huset försökte vi säga upp fullvärdesförsäkringen. Utan hus behövde vi ju inte ha den. Jag får dock fortfarande hotfulla brev om att vi bör betala omedelbart annars förfaller den, trots att det är åtta månader sedan vi lämnade Irland.

Hantverkare

Vi hade "double-glazed windows", dvs. täta tvåglasfönster, med vacuum mellan glasen, runt om i hela huset. Efter piskande vindar och mycket fukt från havet hade de börjat imma igen. På insidan, den lufttäta ytan. Då utsikten var det bästa vi hade, började vi jakten på glasmästare, eller vad vi nu ska kalla de som bytte fönster.

Först kom en lokal firma. Man mätte storlekar och lovade återkomma med prisförslag följande måndag. Jag har fortfarande inte hört av dem.

Nummer två var en firma från Galway. Man gick runt och räknade till sju fönster som borde bytas. Fyrahundra pund skulle kalaset gå på. "OK", sa jag, "Let's go for it!" Nu spelade det ingen roll vad det kostade. Rutorna skulle bytas. Punkt slut. Men ingen kom...

Efter två månader träffade min fru en man som jobbade med rutorna i större affärer. Han blev nummer tre i raden. Hon bad honom titta ut när han hade vägarna förbi. Mannen kom, mätte och försvann. Hörde aldrig mer av sig.

En granne och jag beslöt oss för att titta närmare på konstruktionen. Det visade sig vara enkelt att lyfta ut rutan från ramen, ett par plastlister höll det hela och den snäppte ut om man bröt med en skruvmejsel. Där stod vi på köksgolvet med rutan i famnen. Vi kunde alltså enkelt mäta både tjocklek och dimensioner. Vi gjorde samma med de övriga rutorna och ringde sedan till en grossist för fönsterrutor. Han hade ett enhetspris på 50 pund per ruta, valfri storlek. Han skulle dessutom åka ut till vårt område två veckor senare och erbjöd sig att leverera mot en liten avgift. Vi väntar fortfarande...

Rökning

Alla irländare röker. Det bara ÄR så. På bussen sitter en skylt längst fram: NO SMOKING. Ändå röker alla. Det sitter till och med askkoppar i varje stolsrygg och de är överfulla av fimpar. Frågar man någon säger man "Äh, den där skylten är inget att bry sig om!" Och så tänder man ännu en cigarett av någon obskyrt märke utan filter. Om man sätter sig ned vid ett bord i puben tar det bara två sekunder innan alla fiskat upp ett knöligt paket och tryckt en fimp i munnen. Irländarna är inga tjugiga idrottstyper, det är bara att inse.

Bilförsäkring

Man hade hotat med att vi var tvungna att skaffa irländska skyltar på bilen. Eller bilarna, vi hade två. Och en släpvagn, men den tyckte alla att vi kunde glömma.

"Plocka bort de svenska skyltarna och håll färgen..!"

Många importerar sina bilar från England där priserna är lägre. Då ska fordonen förtullas vilket många glömmar. Efter ett tag kommer tullen och hämtar bilen och kör den till skroten. Det här var historier vi hört. Vi började alltså forska i saken. Någon ringde anonymt och pratade med en av tullcheferna i Dublin som inte kunde förstå hur vi släppts in i landet utan pappersexercis. Han

hotade med att skrota bilarna omgående!

Här gällde att handla snabbt! För att kunna få irländska skyltar måste man först ha en försäkring. Vi ringde alltså till det stora försäkringsbolaget och sa som det var.

”Jaha, två Mazdor ja, inget annat?”

”Nja, de är vänsterstyrda...svenska.”

”Ojdå, då går det inte. I wouldn't touch it with a forty-foot pole”

”Va? Vadåå?”

”Vi försäkrar inte vänsterstyrda bilar. Sorry..”

Här borde jag anat oråd. Minns hur jag en gång kom till Irland på semester och vägrades försäkring på hyrbilen för att jag var musiker. Någon annan firma försäkrade inte snickare och så vidare. ”Kan vi säga att du är Musical Producer istället?” föreslog flickan bakom disken. ”Tja, mig spelar det ingen roll”, sa jag. Och så var det bara att köra iväg, då...

Nej, vänsterstyrda bilar var inte populära hos någon av försäkringsbolagen. Dessutom ville man inte veta av våra svenska körkort. Jag har A BE CE DE, får köra allt från trehjulning till mudderverk, men inget imponerade på ett land som bara erkänner EG-medlemmars officiella papper. Första projektet blev alltså att skaffa irländskt körkort.

För att få övningsköra på Irland måste man först ha en s.k. provisional licence, dvs. ett provisoriskt körkort. Detta kan man beställa från myndigheterna, vilket vi gjorde. Och fick en bunt ansökningshandlingar som innehöll bl.a. en bilaga om syntest. Man var alltså tvungen att gå till en optiker, betala x antal pund och få ett intyg om att man kunde se på alla ögonen. Så fyllde vi i ansökningshandlingarna och satte oss att vänta på våra provisoriska körkort. De anlände redan efter några dagar. Här borde jag än en gång anat oråd. Allt var helt OK.

Då kunde vi fortsätta jakten på bilförsäkring. Någon föreslog att vi skulle skaffa skriftligt nej från fem olika bolag. Med dessa i handen kunde vi sedan gå till en lokal politiker som kunde tvinga ett av bolagen att försäkra oss. Ett annat, bättre alternativ var att direkt kontakta en ”Insurance Broker”, försäkringsmäklare, som bara jobbade med att skaffa försäkringar åt folk. Se där, ännu ett sätt att försörja folk på Irland! Brian Wilkinson hette mannen jag talade med per telefon till Dublin. Han hade en bror på ett stort försäkringsbolag och lovade forska lite. Hade vi provisoriska körkort? Jodå, inga problem.

Wilkinson ringde ett par veckor senare. Det hela var klart. Han hade också lyckat pressa ned priset så att vi bara behövde betala 650 pund per bil och år. I trafikförsäkring. Fjortontusen spänn! För två bilar.

”OK, fine ” sa jag och försökte känna mig glad. Nu kunde vi ju äntligen få våra skyltar och slippa vara rädda för skrotpatrullen.

Med ögontestintyg, provisoriska körkort och försäkring var det inga problem att få skyltar. Dvs. man fick inga skyltar men ett bevis om att man hade ett nummer. Och det kostade också något som jag numera förträngt. Vi fick också betala bilskatt från första dagen vi körde genom tullen, retroaktivt. Tack för det!

Skyltarna kunde man göra i närmaste bilverkstad. ”Vad vill du ha för nummer på dem?” Inga problem. Trodde vi. Men hade inte anat konsekvenserna av allt detta. Nya plåtar kom till slut på plats tillsammans med beskedet:

”Nu får ni inte köra med bilarna längre!”

”Va????!!!”

”Provisoriskt körkort gäller bara vid övningskörning, dvs. med någon bredvid, och eftersom bilarna har irländska plåtar så gäller inte era svenska körkort längre...”

Vad gör man? Rycker på axlarna och kör ändå. ”Chance it!” är ett vanligt irländskt uttryck.

Puben

The Local, som vi säger. Dit folk går och dricker. Ja, man säger så. Utan krusiduller: ”Vart går han och dricker?”

”Till Brady’s.”

Men puben är så mycket mer. Där sitter gamla gubbar hela dagarna och mumlar för sig själva. Och kommer det in en främling så blir det inte tyst som i en amerikansk Western-saloon. Nej, man tittar nyfiket på honom och innan han vet ordet av sitter folk där och språkar. Frågar vem nykomlingen är. ”En främling är en vän du ännu inte mött” är ett gammalt talesätt på Irland. Allt i byn cirklar runt puben. På väg hem från jobbet slinker man in för ett glas. Framemot kvällen kilar man ner för en pratstund. Och efter kyrkan, alla går i kyrkan på söndagarna, måste man ju klara strupen efter prästens avhyvling...

Framemot förkvällen är det en stor blandning på klientelet. Små barn springer runt och leker, tonåringarna spelar jukebox och biljard och gammelfarfar sitter i ett hörn med en Guinness. Alla samsas om utrymmet och ingen slänger hårda ord omkring sig. Mitt i natten, då promillehalten i de vuxna kropparna passerar långt över socialstyrelsens skadenormer, är det fortfarande lugnt. Inga slagsmål eller onda diskussioner. Och vid stängningsdags, dvs när man borde ha stängt, drar man för gardinerna och fortsätter som om ingenting hänt.

Ibland blir det razzia. Polisen svänger upp med blåa ljus och kommer in. Några får betala 25 pund i böter och så är det inget mer med det. Man brukar använda poliser från grannkommunen för att få något gjort. De lokala dricker ju själva här och skulle aldrig komma på tanken att stänga etablissemangtet.

Det är mycket svart i glaset. Man dricker Guinness. I massor. Jag skulle tro att det går fem vanliga öl på ett hundra Guinness, ungefär. Och det ser väldigt exotiskt ut med alla dessa pint-glas på borden, fyllda med sitt becksvarta innehåll. Det sägs att det tar sju minuter att hålla upp en Guinness. Jag är förhoppningsvis inte den enda svensk som börjat smutta på glaset och fått ilska blickar från bartendern som ska fylla två gånger till innan den är klar.

Annars är bartendern (Heter det verkligen så? Det slår mig att jag aldrig hört någon kalla den som serverar för bartender), han-som-häller-upp, otroligt vaken. Det gäller att inte titta åt hans håll mer än flyktigt för annars famlar han efter kranen och börjar pumpa upp. Ett höjt ögonbryn i hans riktning räcker för att påfyllning ska vara på väg. På puben köper man rundor. ”Oh, I believe this is my round..?” Vilket betyder att du ska gå till bardisken och köpa till alla vid bordet. Det gäller att hålla tungan rätt i mun och hårt i plånboken när alla ropar vad de vill ha.

”Two Guinness, a glass of Heineken, a pint of Harp with a dash of Lime, two gin and tonics and some crisps kan vara en vanlig order. Halvvägs till baren har man glömt hälften. Då är det betydligt smartare att gå på toaletten just när man kommer in. Nästa runda är nämligen mycket enklare tack vare minneskonstnären bakom baren. Man säger bara: ”Same again, please!” och så står där en flora av drinkar.

Apropå toaletten. Man är lite finkänslig med sådant. Man går aldrig och kissar, framför allt säger man inte till alla andra när man gör det. Och skulle någon undra vart man är på väg, så är det bara för att tvätta händerna. ”I have to go and wash my hands...” Fast man bara ska kissa. Vad man säger när man ska göra ”stort” vet jag inte...” I have to wash my face as well...”?

När man får gäster hemma så blir ofta den första repliken: ”Excuse me, where is the bathroom?”

Jag trodde ett tag att de skulle gå och duscha, men det var bara en variant på ansiktstvätten.

Å andra sidan är vi ju väldigt rakt på sak i Sverige:

”Öh, jag måste gå och skita, kan jag låna DN?”

Utanför puben står trettio bilar. Ingen av gästerna skulle komma på tanken att ta taxi hem. Och hur skulle det gå till här, mitt ute i obygden? Alla kör alltså med sina Guinness innanför västen. Å andra sidan var tillåten promillehalt förr 1.6 här så egentligen kör man väl nästan lagligt...

Ett irländskt fiskafänge

En granne bjöd mig ut på en fisketur. Hans pappa skulle ut och ta en runda med båten. Solen sken och jag lät mig övertalas.

Den såg ut ungefär som Orca i filmen Hajen. Båten alltså, en plywoodbåt med ett litet tak och en rökig dieselmotor. Gammelpappa hette Pàdraig och var en typisk irländare med ett par tänder på varje sida och ett otydligt språk. Han lär ha talat engelska, men jag förstod inte ett ord. Såg mest glad ut och nickade instämmande när han sa något. Dessutom skrek han hela tiden, döv efter femtio år vid den gamla dieselmotorn. Vi dunkade iväg ut mot Atlanten. Från land såg havet spegelblankt ut men så fort vi lämnade kajen började det gunga. Jag är ingen känslig typ, men de här vågorna var HÖGA. Sådär en fyra fem meter. Upp och ned. Upp och ned. Det kändes tjockt i halsen när gammelpappa kom utskrikande ur styrhytten: ”The boat’s on fire!!!!”

Jag var halvvägs över relingen när jag insåg att han sagt ”Throw in the lines”, eller något liknande. Det var i alla fall vad alla gjorde. Kastade i linorna och började fiska.

Redskapen kunde väl liknas vid en sådan där lina med fem krokar på som vi har när vi fiskar strömming i Sverige. De här linorna var dock tjocka som sugrör, på krokarna satt det påskfjädrar och i botten hängde ett ankare. Jag började fundera över vad som skulle fiskas...inte var det strömming i alla fall.

Plötsligt började alla hiva upp femkilosbjässar på löpande rad. Pollock, en slags torskfisk, och här fanns de i stora stim.

Jag fick ingenting på flera timmar. Fingrarna stelade och magen vände sig ut och in. Plötsligt fick jag bottennapp. Trodde jag, tills botten simmade iväg och plötsligt släppte linan. Vid vattenytan dök det upp en fena. En svart, stor fena. En haj, som till min lättnad simmade iväg på nya äventyr. Så blev det väldigt tungt i reven igen. Jag drog allt jag orkade och strandade fem stycken Pollocks på fem kilo var. Tjugofem kilo fisk på ett drag! Jag kastade i redskapet och drog in fem stycken fiskar till. Femtio kilo fisk på fem minuter! Sedan blev allt tvärtyst. Inte ett napp. Pappa Pàdraig tyckte det var en riktigt dålig fisketur. Jag vet inte vad han väntat sig. En vithaj, och så skjuta sönder dykartuberna i odjurets gap på slutet?

När vi kom hem hade tidvattnet runnit ut. Det var alltså fyra meter upp till kajkanten och jag undrade hur vi skulle komma ur båten. Någon hade knutit fast några bildäck i en lång rad som hängde ned till vattnet. Man klättrade upp på dem, helt enkelt...

En haj i trädgården

Jag har en haj i trädgården. En morgon bara låg den där. Min lilla kille Robin kom och ropade: ”Pappa, det ligger en stor ål i gräset!”. Jag följde med och vände försiktigt på fisken med ena foten. Tänder. Stora vassa tänder. Och fena på ryggen. ”Robin”, sa jag. ”Det här är ingen ål. Det är en haj!” Frågan är väl egentligen inte vad det är för fisk utan hur den kommit dit. Fiskmåsar som tappat den? Nej, det måste då finnas gigantiska måsar i det här landet. Kunde det möjligen vara den irländska maffians varning till ovälkomna gäster, ungefär som i Italien, där man skickar

en fisk till tilltänkta offer? Lokala hundars övergivna byte? Stormbyar som kastat in allt i en jätteväg? Än idag vet vi inte svaret.

Hundarna

Hela Irland fullständigt vimlar av hundar. Det är inte små knähundar som rastas av matte på kvällspromenad. Nej, de flesta är blandraser som driver runt eller den svartvita fårhunden som ligger på lur i vägkanten. Ett har de gemensamt: De attackerar bilar och biter i bakdäcken! I början får man hjärtat i halsgropen då man inte hinner se om det är:

1. Små barn på trehjulingar
2. Kort tant på väg till handelsboden
3. Ingvar Carlsson som jagar röster.

Man kommer alltså körande längs landsvägen och plötsligt rusar ett par svarta skuggor fram och sätter tassarna på bildörren. ”Dunk!” låter det och så hugger de efter bilens bakhjul. Den nyblivne irländaren tvärbromsar och går ut för att plocka upp kadavren. Då springer hundarna iväg och lägger sig på lur i väntan på nästa bil. Efter ett tag blir man luttrad och kör bara vidare medan det dunkar både här och där under resans gång.

En irländsk tandhygienist

Jag hade varit i Sverige på tandoperation och fick bestämda order att gå till en tandhygienist varje månad. Min sommargranne var tandläkare och kände en bra kollega som utlovade riskfri behandling. Jag letade länge efter adressen. Luddiga vägbeskrivningar ledde ingenbart. Till slut gick jag lite på känn och hittade gatan själv.

Fråga aldrig en irländare om vägen! Han erkänner ALDRIG att han inte vet var stället ligger, utan skickar dig hellre ut på okända kostigar flera mil åt fel håll.

Utanför huset där tandläkarmottagningen låg satt det en massa mässingsskyltar. Det var advokat O’Malley hit och revisor Flanagan dit. Ett knippe tryckknappar satt intill på väggen utan referens om vart knapparna ledde. Mitt på dörren satt ännu en knapp. Som den luttrade irlandsresenär jag blivit, tryckte jag på den. Och så kom man och öppnade.

En trappa upp satt en dam bakom en disk. Hon gav mig ett papper att fylla i, där jag intygade att jag var helt frisk, och så fick jag sitta ned i ett väntrum. Till min förvåning hittade jag ett par Newsweek av hyfsat färskt datum och bläddrade förstrött i dem. Så kom det in ännu en patient och han satte sig att titta i en. Av mina.

Plötsligt kom det in en flicksnärta på arton vårar och ropade upp någon som skulle kunna vara jag, och så knallade vi in. Hon var tandhygienisten. Hade ett litet rum hon fyllt med utrustning från någon lokal loppis. Borren var en antik sak med snören som vi minns från folkskolan.

Så räckte hon mig ett par skyddsglasögon. Jag höll dem åt henne.

”Ta på dig dem!” sa hon.

”Pardon?” sa jag

”Ta på dig glasögonen”.

Jag såg mig om efter den Dolda Kameran, men hon insisterade och jag föll till föga.

Salivsugen såg lite antik ut. Hon la den innanför min läpp och bad mig hålla den där. Stadigt. Där satt jag med glasögon på och höll i sugen och undrade vad jag gett mig in på. Hygienisten höll fram en tratt att spotta i. Det var en sådan där man ser i boxningsringen. En vanlig tratt med slang

i änden. Jag fick något blodfärgat i en plastmugg att skölja med och undrade om man återanvände det där. Så gjorde jag mig klar för andra rondan. Då kom tandläkaren in för att hälsa. Han hade munskydd, så jag skulle inte känna igen honom om jag träffade honom på stadens gator, men han hade snälla ögon. En kvart senare hade hygienisten gjort sitt jobb och jag gick lättad därifrån. Tjugofem pund fattigare. Det hade gått bättre än jag trott. Det värsta var nog att uttala hennes namn: Blathin O'Shea.

När jag kom hem undrade min fru hur det gick.

"A piece of cake" sa jag.

"I don't believe you" sa frun kort.

Namn vi inte kan uttala

Folk har väldigt konstiga namn här. Våra närmaste vänner har en flicka och en pojke. De heter Saoirse och Iarlaith. Hur man än försöker uttala namnen, är man aldrig i närheten. Statsministern, eller premiärministern rättare sagt, kallas inte för Prime Minister. Nej han är Taoiseach helt enkelt. Och han heter Charles Haughey.

På vår bröllopsresa för många år sedan reste vi runt med bilkarta i knäet. När vi kom ner i Kerry började vägskyltarna få konstiga namn. Dvs. i kartan stod det kanske Waterville. Men på skyltarna fanns alternativ som inte kändes bekanta. Man kunde inte ens gissa vad som skulle kunna vara vägen till Waterville. Huvudstaden Dublin heter Baille Atha Cliath för att ta ett exempel. Den lilla orten Doolin heter å andra sidan Dublin på papperet.

Utanför Dublin ligger en förort som heter Dun Loughaire. Med lite engelska i bakfickan skulle man kanske chansna på "Dann Läschär" eller något i den stilen. Rätt svar är snarare "Dänn Leri" Man sväljer hälften av bokstäverna och lägger till en del som inte finns. Premiärministern heter alltså "Hahi" och bär titeln "Titjock"!! De små barnen lystrar bara till något som liknar "Sirscha" och "Irla"....Vart resten av bokstäverna tar vägen vet gudarna.

Connemara Golf Club, eller Golf Chumann som vi på gaeliska, ligger vackert vid havet. Här kan man gå en runda med någon trevlig främling som senare visar sig vara industriminister. Irland överraskar ständigt...

The One In ABBA

Mäklaren som sålde vårt hus fick av min fru reda på att jag var musiker. I något svagt ögonblick nämnde hon att jag turnerat med svenska band, bl.a. ABBA. Från den dagen var jag en i gruppen. När vi just flyttat in, ringde någon obskyr kvällstidning och ville göra intervju. Jag tror att det var Evening Press, men är långt ifrån säker. Man ställde frågor om varifrån vi kom och hur det kom sig att vi hamnade där. Jag försökte pliktskyldigast svara så gott jag kunde och dagen därpå kom artikeln. Inte mycket var rätt, men kontentan var att en i ABBA flyttat till Irland. Efter det var ingenting sig likt. Barn satt fnissande bakom kyldiskarna på SuperValu och folk mumlade bakom ryggen. "Där är han - han i ABBA!"

Kanske gjorde det ändå livet lite lättare. Jag VAR någon. Och i byn var man lite stolt över att ha en kändis som granne. Vi insåg att det inte fanns mycket att vinna på att gå runt och dementera. Alla VISSTE ju att jag var "The One In ABBA". Oavsett vad jag försökte säga. Eller också ville man ha det på det sättet. Och det kanske var lika bra. Banken trodde att man slagit klorna i en storkund och krediter var inga problem. Jag ansökte om 2000 pund i checkkredit och fick 3000

utan en kommentar. Vi hade hört skräckhistorier om hur bankdirektörerna i maskopi med mäklarna köpt upp konkursmässiga hus för en spottstyver och sålt vidare. När våra pengar började ta slut höll vi således färgen utåt. ”Vi har börjat fundera på att sälja” sa vi avmätt...och lät som om ”villan i Montreux tänker vi behålla tills vidare”.

Räkningar

Man betalar aldrig räkningar här. Jag hade startat ett litet företag och fick snabbt lära mig förutsättningarna: Ingen betalar någonting förrän man skickat flera påminnelser och hotat med stämning. Då kan det droppa in en delbetalning.

Många åker runt en gång i månaden och hämtar fysiskt upp pengarna på plats. Det anses helt normalt och avslutas gärna med lunch på en trevlig restaurang eller en pint på puben. Inga hårda ord egentligen, det anses normalt att inte betala förrän påtryckningarna kommer. Alla affärer som görs upp sker dessutom med lite tidsbrist och ont i magen. ”Let’s put some pressure on him!” är ett vanligt uttryck som vi fick lära oss både när vi köpte och sålde huset.

ESB, det irländska Elverket har en liten tävling. Den som betalar sin elräkning i tid kan vinna fina priser, t.ex. en Nissan Micra!

Om man inte skulle ha råd att betala hela beloppet går det lika bra med en del. Då kommer det med på nästa elräkning: ”PAID 50 pounds - THANK YOU”. Och resten läggs på övriga beloppet. Bara man visar lite vilja så ser alla mellan fingrarna. Dessutom har ingen någonsin några pengar, men det stoppar dem inte från att handla.

Utvandrarna

Det var bara att konstatera: Pengarna kommer inte att räcka länge till. Ska vi ta oss ur det här med äran i behåll måste vi sälja och flytta tillbaks till Sverige. Allt händer i Dublin. Bor man på landsbygden måste man vara mångmiljonär eller börja med fåravel och jordbruk. Sälja bilarna och stänga av telefonen. Alternativet att flytta kändes bättre. Trots allt. Det var inget enkelt beslut. Robin gick i en liten fin skola med 29 elever. Alla hade trots allt varit väldigt snälla mot oss och nästan accepterat oss som medlemmar i kommunen. Vi spikade en deadline: Före 25:e februari måste vi ge oss iväg. Det gav oss ett datum att boka färjebiljetter och hotell efter. Min fru fick tillbaks sitt jobb i Sverige. Jag kunde återknyta alla mina kontakter sedan 25 år tillbaks. Vi var på väg.

Vi kallade till oss våra närmaste vänner och sa som det var. Det blev väldigt tyst. Vi hade väntat att ryktet skulle sprida sig som en löpeld. Det gjorde det inte. Varje person vi talade med blev till synes lika bestört. Man var ledsen att vi skulle flytta.

Den sista tiden var nog den finaste vi haft på Irland. Sista kvällen på puben tog vi adjö av alla. Lovade att inte säga något på morgonen utan bara köra iväg. Vi gick ned på vår strand och tittade på havet en sista gång och höll varann i händerna. Med gråten i halsen klev vi in i bilen och körde därifrån. Fort, utan att titta bakåt.

På vägen till Dublin stoppades vi av en polis. Vi hade inte betalt bilskatten och han pekade på det gamla skattemärket på bilrutan.

”It’s in the post!” ljög jag.

”Well, off you go, then!” sa polisen...

Det gjorde vi. Tillbaks till Sverige. Och någonstans längst inne i själen gör det fortfarande lite ont.

Irland är en höjdare. Trots allt.